

Bæredygtig udvikling i det
21. århundrede

Agenda 21 strategi 2016-20

Forslag

HEDENSTED
KOMMUNE

Tjørnevej 6
7171 Uldum
T: 79755000

Indhold

Forord	3
Indledning	4
Pejlemærker for de kommende fire år	5
En fokuseret Agenda 21 strategi	6
Dialog og engagement	9
Bilag 1 - Status for Agenda 21 arbejdet 2011-15	13
Bilag 2 - Langsigtede Agenda 21 mål	21

Forord

Hedensted Kommune ønsker en bæredygtig vækst og velfærd.

Det gør vi blandt andet ved at have fokus på energi- og miljøområdet. Vækst og bæredygtighed hænger nemlig tæt sammen. Et øget forbrug af ressourcer kan belaste miljøet, og derfor handler det om at finde den rette balancegang, når vi lægger planer for de kommende års udvikling.

Med denne lokale Agenda 21-strategi tænker vi energi- og miljøområdet sammen med vores øvrige plan- og vækststrategier. På den måde vil vi bidrage til bæredygtig vækst og velfærd til glæde og gavn for både os og de kommende generationer.

Vi samarbejder med både borgere, institutioner og virksomheder. Vi fokuserer på det nære samfund og de nære relationer, samtidig med at vi tager medansvar for den globale udvikling.

Sammen kan vi skabe en bæredygtig udvikling for Hedensted Kommune.

Arbejdet med Agenda 21 har sit udspring i FN's konference i Rio de Janeiro i 1992 om miljø og udvikling. Her vedtog statslederne for 181 lande en plan for udviklingen i det 21. århundrede. I Danmark har det siden 2000 efter planloven været lovpligtigt for bl.a. kommunerne at lave lokale Agenda 21-strategier hvert fjerde år.

God læselyst.

Kirsten Terkilsen
Borgmester

Indledning

Siden FN's klima- og miljøkonference i Rio de Janeiro i 1992 har FN's medlemslande skullet arbejde for en bæredygtig udvikling. Det skal sætte dagsordenen for udviklingen i det 21. århundrede. I Danmark skal kommunerne hvert 4. år redegøre for deres bidrag til at sikre en bæredygtig udvikling. Denne redegørelse kaldes Lokal Agenda 21 Strategi.

Bæredygtig udvikling er en udvikling, som opfylder det nuværende samfunds behov uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare. En bæredygtig udvikling indebærer en samtidig varetægelse af økonomiske, miljømæssige og sociale udfordringer.

Det opnår vi ikke med et snuptag i én strategiperiode, men gennem en lang og vedholdende indsats. Der er således god grund til at prioritere indsatsen i den enkelte fire års strategi-periode i relation til den mere langsigtede indsats.

Derfor bygger vi videre på det arbejde vi har i gang, og fastholder de langsigtede mål for vores generelle goder, som de fremgår af kommuneplanens hovedstruktur. Det betyder, at vi fastholder fokus på:

- Klima,
- Biologisk mangfoldighed,
- Rent drikkevand til alle,
- Virksomheden Hedensted Kommune og
- Demokratisk deltagelse.

Når vi forfølger vores langsigtede mål er det hensigtsmæssigt at samtænke forskellige delmål, udviklingsmål og udfordringer. Et vigtigt værktøj er dialog mellem alle interessenter og interesseorganisationer og herved skab rum for samarbejde. Det er her tingene sker, det er her tingene udvikler sig.

Derfor tilføjes et nyt langsigtet mål:

- Helhedsorienteret udvikling og opgaveløsning

I de kommende fire år fokuserer vi Agenda 21 strategien omkring vores udviklingsstrategier, samtidig med at vi fastholder og udbygger vores langsigtede Agenda 21 mål.

I bilag 1 kan du læse om Agenda 21 indsatsen og effekten heraf i perioden 2011-15, og i bilag 2 kan du se de langsigtede Agenda 21 mål.

Ca. 25 borgere, politikere og embedsfolk drøftede den 15. juni 2016, hvordan vi sammen kan føre Agenda 21 strategien ud i livet. En række af forslagene fra dialogmødet er indarbejdet i strategiens afsnit "Dialog og engagement".

Pejlemærker for de kommende fire år

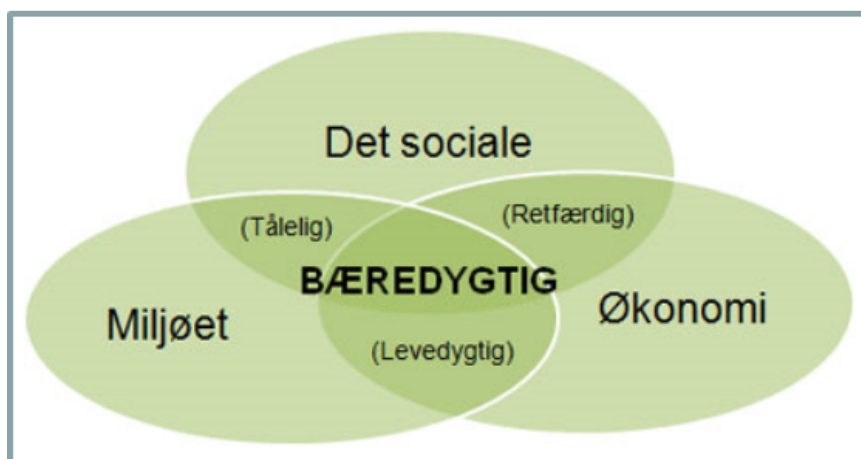
I den daglige administration og drift forfølger vi de langsigtede Agenda 21 mål, som ses af bilag 2.

Vi fokuserer i de kommende fire år, Agenda 21 indsatsen i samspillet mellem de langsigtede Agenda 21 mål, de prioriterede udviklingsområder i Strategi 2016 og de mere konkrete udviklingsplaner i Planstrategi 2015. Det gør vi for at give Agenda 21 indsatsen yderligere gennemslagskraft og høj merværdi.

Agenda 21 strategien udmøntes med udgangspunkt i følgende pejlemærker:

Pejlemærker for de kommende fire år

1. Vi reducerer udledningen af CO₂ efter handlingsplanen for Borgmesterpagten.
2. Bedre adgang til en mangfoldig natur bidrager til at udvikle centerbyerne.
3. Det skal være lettere for borgeren, at få opfyldt grundlæggende behov lokalt.
4. Udfordringerne for en bæredygtig udvikling formidles, så borgerne ønsker at deltage, og ønsker at tage ansvar for trygge, sikre og udviklende levevilkår lokalt.
5. I løsningen af kerneopgaven har vi fokus på det vi også vil / kan opnå.
6. Vi skal have drikkevand nok til vækst i kommunen.
7. Borgere i centerbyerne må ikke "drukne i vand".

En fokuseret Agenda 21 strategi for de kommende fire år

Agenda 21 strategien er bygget op om vores langsigtede Agenda 21 mål, og vores udviklingsmål i Strategi 2016. Strategi 2016 sætter fokus på tre centrale områder:

- Kerneopgaver, som skal føre til en bevægelse hos borgeren.
- Økonomisk Råderum, som bl. a. skal skaffes gennem sammenhæng i opgaveløsningen, og
- Øget vækst – flere borgere og virksomheder.

Bevægelse – forandringen hos borgeren / virksomheden

Vi tager udgangspunkt i kerneopgaven for Fritid og Fællesskab: "Bevægelsen for det enkelte menneske er, at man både kan bidrage til og deltage i fællesskabet og de fælles muligheder, så man selv, og andre borgere, har et godt liv":

Bevægelse og rent drikkevand

- Vi bor ovenpå vores drikkevand, og vi sørger selv for, at nyt drikkevand hele tiden dannes. 49 frivillige "foreninger" – vandværkerne - sørger for rent vand til mere end 95 % af borgerne i kommunen. Den frivillige indsats understøttes.

Målet er at fastholde og udbygge borgernes engagement i vandforsyningen, og at alle aktører, som har indflydelse på vandets kredsløb inddrages.

Bevægelse og klima

- Med udgangspunkt i erfaringerne fra Risikoplanen for Juelsminde, fremmer vi en situation hvor borgerne forlanger at blive involveret. Det betyder lokalt (med)ansvar, og sikrer at der sker forandringer.

Målet er at borgere og virksomheder deltager i, og har indflydelse på lokale løsninger for klimatilpasning og omstilling til grøn energi.

- 5 varmegærker forsyner store dele af Hedensted, Løsning, Tørring, Uldum og Rask Mølle med varme. Effektiv, konkurrencedygtig og grøn fjernvarme skal fremme, at flere borgere og virksomheder deltager.

Målet er at fastholde og udbygge borgernes engagement i varmforsyningen.

Bevægelse og biologisk mangfoldighed

- I samarbejde med Det Grønne Råd inspirerer vi til en borgerdrevet indsats understøttet af kommunen. Det skal være nemmere og sjovere at engagere sig.

Målet er, at borgerne engagerer sig i lokale løsninger for mere og bedre natur.

Sammenhæng

I løsningen af kerneopgaven har vi fokus på det vi også vil og kan opnå, - altså fokus på merværdien for borgerne.

Sammenhæng og rent drikkevand

- Alle aktiviteter, som har indflydelse på vandets kredsløb indgår i sikringen af rent drikkevand til alle.

Det er målet, at sammenhængen mellem drikkevandets kvalitet, mængde og aktiviteter over jorden synliggøres, og indgår i dialogen om en ansvarlig vandhusholdning.

Sammenhæng og klima

- Vi vil finde helhedsløsninger for centerbyernes udvikling.

Målet er, at klimatilpasning, rekreative (natur)områder og landbrugets afvandingsbehov indgår i udviklingen af byerne.

- Indsatsen for at reducere klimabelastningen tager udgangspunkt i borgernes og virksomheders udfordringer.

Målet er, at grønne energiløsninger medvirker til bedre boligstandard, mindre miljøpåvirkning, et sundere ude- og indeklima, samt en høj konkurrenceevne.

Sammenhæng og biologisk mangfoldighed

- Staten investerer i de kommende år i et bedre vandmiljø i kommunen.

Det er målet, at de konkrete løsninger så vidt muligt findes med udgangspunkt i borgere og virksomheders ønsker og behov, samt at de understøtter klimatilpasning og nye rekreative muligheder.

Vækst

Vækst og rent drikkevand

- Vi sætter fokus på drikkevand i kommunen. Der er særlige problemstillinger og udfordringer i at sikre tilstrækkeligt drikkevand af god kvalitet til øget bosætning og erhvervsvækst ved Hedensted og Hornsyld.

Målet er en optimal balance mellem byens vækst, vandforbrug, vandkvalitet og vandressource i Hedensted - området (incl. Løsning, Ø. Snede og Kragelund) samt i Hornsyld.

Vækst og klima

- Vi sætter fokus på klimatilpasning i centerbyerne Juelsminde, Hedensted og Tørring. Her er der en særlig risiko for oversvømmelser.

Målet er at mindske risikoen for oversvømmelser i centerbyerne.

- Vi sætter fokus på, at reducere udledningen af CO₂ jf. handlingsplanen for Borgmesterpagten.

Målet er et effektivt, konkurrencedygtigt og grønt energiforbrug hos virksomheder og borgere, herunder fjernvarme med udnyttelse af restvarme fra virksomhederne.

- Vi sætter fokus på mobilitet, vi adskiller boligområder og tung trafik, og sikrer gode vejforbindelser til erhvervsområder.

Målet er at deleøkonomi og samkørsel skal bidrage til lavere ressourceforbrug og øget mobilitet.

Vækst og biologisk mangfoldighed

- Vi sætter fokus på centerbyernes udvikling, Tørring, Hedensted og Juelsminde.

Målet er at by- og bynær natur med stor variation bibringer boligområder kvalitet og nye muligheder. Naturpleje, bedre aktivitets- og motionsmuligheder samt afstressende naturlokaliteter nær boligen skal bidrage til bedre sundhed.

Dialog og engagement

Dialog, samarbejde og engagement er væsentlige forudsætninger for at fremme en bæredygtig udvikling. Derfor samarbejder vi løbende med borgere og virksomheder i udviklingen af kommunen, både i forhold til mere overordnede spørgsmål, og i forbindelse med konkrete løsninger på udfordringer og ønsker til udviklingen.

Ved dialogmødet om Agenda 21 strategien den 15. juni 2016 drøftede 20-25 borgere, politikere og embedsfolk hvordan vi bedst forfølger strategien. Der var på mødet en udbredt opfattelse af, at det er en svær proces, bl. a. fordi flere af udfordringerne ikke er synlige for det blotte øje, og fordi det kan være vanskeligt, at få øje på de lokale muligheder for at påvirke udviklingen.

Det var et overordnet budskab fra mødet, at kommunen skal sætte sig i spidsen for at realisere strategien. Kommunen skal motivere, engagere og understøtte borgerne. Det er vigtigt, at kommunen italesætter udfordringerne.

Kommunen skal også gå foran med det, kommunen selv "sætter i søen". Kommunen skal bruge pejlemærker og mål når kommunen planlægger udviklingen konkret.

På den baggrund vil Kommunen vil i den kommende tid afsøge

- hvordan kommunen bedst italesætter udfordringerne, og skaber sammenhæng mellem udfordringerne på lang sigt og de lokale muligheder på kort sigt.
- hvordan kommunen bedst motiverer, engagerer og understøtter borgerne til i fællesskab at forfølge strategien i en lokal kontekst.
- hvordan kommunen bedst rådgiver og samarbejder med eksisterende fællesskaber om indsatser, der fremmer bæredygtighedsmålene.
- hvordan kommunen bedst understøtter eksisterende og nye fællesskaber til at finde "den fælles interesse", "den næste handling" og "realiseringen".
- hvordan kommunen bedst inspirerer lokalrådene til at inddrage pejlemærker og mål for bæredygtighed, når de arbejder med visioner for lokalområdet.
- hvordan kommunen synliggør kommunens egen indsats, effekten af indsatsen og bruger erfaringerne som grundlag for dialog med borgerne .

For at sikre en reel borgerdeltagelse i kommunens udvikling er det afgørende, at vi udvikler samarbejdsformerne, så forskellige interessenter deltager aktivt i udviklingsaktiviteter og engagerer sig i at realisere konkrete tiltag sammen med andre.

Vi ønsker at aktivere de eksisterende samarbejdsrelationer. Den traditionelle, lidt passive rådgiverrolle i nogle tilfælde, eller forum for udveksling af informationer i andre tilfælde, skal udfases, og kommunens rolle skal i højere grad være, at understøtte og fremme samarbejde mellem relevante interessenter.

Her er nogle eksempler med særlig relevans for Agenda 21 indsatsen:

Overordnet rådgivning

Klima- og Energirådet

Klima og Energirådet blev oprettet i 2015, foreløbig for et år. Klima- og Energirådet er et rådgivende organ baseret på dialog. Rådet rådgiver Udvalget for Fritid og Fællesskab og Udvalget for Teknik. Formålet er at initiere en bæredygtig udvikling med særligt fokus på at reducere udledningen af CO₂ samt til at klimasikre kommunen.

Klima- og Energirådet har 16 medlemmer. Medlemmerne repræsenterer foreninger og organisationer, Hedensted Byråd og Hedensted Kommunes administration. To personligt medlemmer er personligt udpeget af Udvalget for Teknik.

Klima- og Energirådet har i 2015 særligt rådgivet om

- En handlingsplan for at begrænse CO₂ udledningen med mindst 20% inden 2020.
- En strategi for fjernvarmens udvikling.
- Hvordan vi aktivt klimasikrer udsatte områder i kommunen.

Det Grønne Råd

Det Grønne Råd blev oprettet i 2007. Rådet er bredt sammensat med repræsentanter for foreninger, organisationer og samarbejdspartnere med interesse for arealforvaltningen i det åbne land. Udvalget for Teknik deltager i rådet.

Det Grønne Råd har – efter en mindre virksom periode - i 2015 drøftet, hvorledes vi engagerer borgere og virksomheder i arbejdet for mere og bedre natur. Arbejdet forventes i 2016 at munde ud i et inspirationskatalog. Som en del af arbejdet er der afholdt flere workshops, som bl. a. har peget på meget forskelligartede muligheder for at kombinere naturforbedringer med oplevelser, motion og et rigere liv for borgerne.

Koordinationsforum for vandforsyning (KOVA)

KOVA er et formelt samarbejdsforum for vandforsyning i kommunen. KOVA består af Udvalget for Teknik samt repræsentanter for vandværkerne og fra landbruget.

KOVA drøfter og rådgiver bl. a. om hvorledes vi beskytter vores drikkevandsressourcer. Her indgår arealanvendelse og vandindvindingsmønster som væsentlige omdrejningspunkter.

Vandråd

I 2014 blev der oprettet vandråd på tværs af kommunerne. Vandrådene bestod af repræsentanter for organisationer og foreninger med interesse i vandløbenes tilstand, og som ønskede at deltage i vandrådets arbejde. Vandrådernes opgave bestod i at rådgive kommunerne i deres arbejde med at udforme et indsatsprogram for et bedre vandmiljø i vores vandløb. Vandrådene har opfyldt deres mission, og er nu nedlagt.

Hedensted Kommune havde ansvaret for at servicere et vandråd, mens fire vandråd var knyttet til kommunen.

Konkrete samarbejder

Landbrugets netværksgruppe

Landbrugets netværksgruppe er et dialogforum for samarbejde mellem Hedensted Kommune og lokale landbrugsorganisationer. Udvalget for Teknik mødes en gang om året med repræsentanter fra de lokale landbrugsorganisationer. Sammen med landbrugets organisationer deltager normalt en faglig rådgiver fra landbrugsrådgivningen og fra Hedensted kommune deltager relevante repræsentanter fra forvaltningen.

Sommerhusforeninger

Der afholdes et årligt møde mellem kommunens mange sommerhusforeninger og Udvalget for Teknik. På møderne drøftes aktuelle problemstillinger og udfordringer.

Møderne har bl. a. været forum for drøftelse af sikring af kystnære sommerhusområder mod oversvømmelser, som fx har resulteret i, at der blev etableret to nye diger ved As Vig.

Klimasikring i Juelsminde

Risikostyringsplanen for Juelsminde skal sikre byens funktionalitet og forebygge tab af liv og velfærd ved oversvømmelser. Planen er udarbejdet i samspil med lokale interessenter, der "ville være med". Denne frivillige gruppe ønsker fortsat at medvirke til at udvikle Juelsminde i en mere klimasikker retning. Samarbejdet fortsætter derfor.

Endvidere har repræsentanter for tre lokale områder i Juelsminde udtrykt ønske om at deltage i det videre arbejde med Risikostyringsplanen: beboere ved Strandengen, interessenter omkring havnen og repræsentanter for Landvindingslaget Søkær. Vi forventer at udvikle samarbejdet i 2016.

I 2016 klimasikrer kommunen funktionaliteten i Juelsminde til kote 1,80. Anlægsarbejderne planlægges sammen med repræsentanter for lokalområdet.

Vandværker

Der afholdes et årligt møde mellem kommunens 49 vandværker og Udvalget for Teknik. På møderne drøftes aktuelle problemstillinger og udfordringer.

Et væsentligt udbytte af møderne er erfaringsudveksling mellem vandværker og kommunen om indsats og sammenhæng mellem grundvandsbeskyttelse, vandindvinding og vandforsyning.

Fjernvarme

Der afholdes et årligt møde mellem kommunens fem varmeværker og Udvalget for Teknik. På møderne drøftes aktuelle problemstillinger og udfordringer.

De sidste par år har omdrejningspunktet for samarbejdet været at udarbejde en fælles strategi for fjernvarmens udvikling i kommunen. Hensigten er at skabe en fælles forståelse og indsats for at omstille fjernvarmen til "grøn fjernvarme", og til hvorledes fjernvarme kan bidrage til at realisere kommunens handleplan for Borgmesterpagten om at reducere udledningen af CO₂ med 20% i 2020.

Det politiske samarbejde understøttes af et tæt, løbende samarbejde mellem varmeværkernes driftsledere og administrative medarbejdere i kommunen.

Kærgruppen

Kærgruppen er et lokalt rådgivende forum for udvikling og vedligeholdelse af de store kærømråder omkring Gudenåen mellem Tørring og Åle. Gruppen består af lokale repræsentanter for lokalråd, lodsejere og foreninger. Blandt gruppens medlemmer er også repræsentanter for *kærlauget*, som består af lodsejere i området og *kærduksene*, en gruppe lokale ildsjæle, der tilser området, og "holder orden".

Samarbejdsrum

I samarbejdsrummene vælger vi de aktiviteter fra kommunens brede opgavefelt, der bedst understøtter formålet med opgaven. Opgaverne skaber retning og sammenhæng, og løses med bidrag fra flere fagligheder.

Ved fælles dialog, ansvar og samarbejde på tværs skaber vi nu noget mere effektivt end før. Et resultat der klart kommer borgerne til gavn.

Der findes ikke én skabelon for samarbejdsrummene, som passer til alle situationer. Tværtimod er det vigtigt, at vi er åbne og fleksible for at finde den metode, som passer bedst i situationen.

Tværkommunale samarbejder

Gudenå komitéen

Gudenåkomitéen er et politisk forum for de kommuner, som har del i Gudenåens opland.

Komitéen tager bl. a. ansvar for en fælles indsats for åens udseende og vandløbskvalitet, og for ensartede og fælles regelsæt for åens anvendelse, fx regler og administration af kanosejlads.

MidtEnergistrategi

MidtEnergistrategi er et energisamarbejde mellem kommuner og energiaktører i midtjylland. Samarbejdet faciliteres af Region Midtjylland.

I den forløbne periode har Tørring Kraftvarmeværk, Koordinationsudvalget for Hornsyld og Omegn samt Hedensted Kraftvarmeværk og Løsning Fjernvarme i regi af Østjysk Fjernvarme deltaget i samarbejdet om at udvikle en fælles energistrategi i midtjylland.

Østjysk Fjernvarme

Østjysk Fjernvarme er et frivilligt samarbejde mellem fjernvarmeværkerne i Horsens Kommune og værkerne i Hedensted og Løsning.

Samarbejdet mellem værkerne fokuserer på at omstille og udvide fjernvarmeforsyningen på tværs af administrative grænser, så fjernvarme kan bidrage optimalt til den grønne omstilling hen mod et samfund med lavt energiforbrug og lav udledning af CO₂. Det er centralt i samarbejdet at udvikle løsninger for at realisere elementer i den fælles energistrategi for midtjylland.

Samarbejdet drives af fjernvarmeværkerne. Horsens og Hedensted kommuner følger og understøtter samarbejdet bl. a. om at udvikle konkrete løsninger.

Bilag 1 - Status for Agenda 21 arbejdet 2011-15

Siden FNs klima- og miljøkonference i Rio de Janeiro i 1992 har FN's medlemslande skullet arbejde for en bæredygtig udvikling. Det skulle sætte dagsordenen for udviklingen i det 21. århundrede. I Danmark skal kommunerne hvert 4. år redegøre for deres bidrag til at sikre en bæredygtige udvikling. Denne redegørelse kaldes en Lokal Agenda 21.

Bæredygtig udvikling er "en udvikling, som opfylder det nuværende samfunds behov uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare". En bæredygtig udvikling indebærer en samtidig varetagelse af økonomiske, miljømæssige og sociale udfordringer.

I de forløbne fire år har bæredygtighedsarbejdet i Hedensted Kommune været fokuseret på følgende områder:

- Klima
- Biologisk mangfoldighed
- Rent drikkevand til alle
- Virksomheden Hedensted Kommune
- Demokratisk deltagelse

Løsning af bl.a. globale udfordringer kræver, at alle parter vedkender sig et særskilt ansvar for at bidrage til en bæredygtig udvikling. Hedensted Kommune har derfor arbejdet med udfordringerne både i egen virksomhed, som kommune og som offentlig aktør. I indsatsen har der været særligt fokus på samarbejdsformer med inddragelse af borgere og erhvervsliv.

Sådan går det

En *ikke* uvildig eller videnskabelig vurdering på baggrund af de følgende siders redegørelse.

FOKUSOMRÅDE	INDSATS	EFFEKT	UDFORDRING
Klima			
Biologisk Mangfoldighed			
Rent drikkevand til alle			
Virksomheden Hedensted Kommune			
Demokratisk deltagelse			

SIGNATUR	INDSATS OG EFFEKT
	Høj grad af indsats eller effekt.
	Middel indsats eller effekt.
	Lille indsats eller effekt

SIGNATUR	UDFORDRING
	Fortsat store udfordringer
	Godt i gang. Mindre udfordringer. Intensiver arbejdet
	Godt i gang. Mindre udfordringer. Forsæt arbejdet

Indsats, effekt og udfordringer

Agenda 21 arbejdet udgør en integreret del af kommunens opgaveløsning, og i tilrettelæggelsen af dette arbejde. Nogle opgaver er lovbundne, mens andre er opgavefelter bundet op på det mere generelle arbejde med at udvikle kommunen.

I det følgende redegøres for indsatsen og effekten af de sidste fire års indsats. Endvidere skitseres de kommende års udfordringer.

Klima

Arbejdet med klima har to principielle indgange: vi vil sikre os mod de uheldige påvirkninger fra ændrede klimatiske forhold, og vi vil tage lokalt ansvar for at omstille vores forbrug, så påvirkningen af atmosfæren med drivhusgasser nedbringes.

Indsats klimahåndtering

- Der er godkendt og udført sikring af sommerhusområder ved As Vig. To digelag er etableret på privat initiativ.
- I 2015 har kommunen udarbejdet en risikostyringsplan for Juelsminde.
- Grundlaget for de første indsatser i Juelsminde er tilvejebragt.
- En "køreplan" for beskyttelse af udsatte byområder (ultimo 2015).
- Der er indledt et samarbejde med Vejdirektoratet om begrænsning af oversvømmelsesrisikoen ved Sole Bæk / Gesager Å / E45.

Indsats for at begrænse CO₂ udledningen

- Mål og strategi er indarbejdet i kommuneplan 2013.
- Kommunen har forpligtet sig til at reducere udledningen af CO₂ ved at underskrive EU's Borgmesterpagt.
- Handleplan for Borgmesterpagten er vedtaget i juni 2015. Målet er at reducere CO₂ udledningen pr. indbygger med 20 % i 2020 i forhold til 1995.
- Hedensted fjernvarme er begyndt at anvende overskudsvarme fra virksomheder.
- Borgerne og virksomheder i Kommunen har suppleret energiforsyningen med øget anvendelsen af biomasse samt en række solcelleanlæg, der producerer el.
- Udarbejdet en fælles kommunal energistrategi i samarbejde med kommunerne i Midtjylland.

Effekt klimahåndtering

- Sommerhuse ved As Vig er sikret mod oversvømmelser fra havet til kote ca. 1,9.
- Bred offentlig forståelse af klimaudfordringen i Juelsminde.
- Plangrundlaget for en fokuseret indsats er på plads.
-

Effekt for at begrænse CO₂ udledningen

- CO₂ udledningen er faldet med ca. 6 % fra 1995 til 2013. Beregnet pr indbygger er faldet på ca. 16 %, idet indbyggertallet er steget med ca. 5.000 personer.
- Andelen af vedvarende energi i energiforsyningen mere end treboblet fra 1995 til 2013.
- Det samlede energiforbrug er øget med 16 % fra 1995 til 2013. Målt pr. indbygger har energiforbruget været svagt stigende, og det er det fortsat.
-

Udfordring klimahåndtering

- Generelt at forsinke afledningen af overfladevand.
- At sikre steder for temporære oversvømmelser.
- At sikre at temporære oversvømmelser og vådere arealer ikke forringer, men forbedrer levevilkår for det vilde plante- og dyreliv.
- At realisere handlingsplanen i Risikostyringsplan for Juelsminde.
- At udarbejde planer for konkret sikring af andre udsatte byområder.
-

Udfordring for at begrænse CO₂ udledningen

- At samle de rigtige folk og at facilitere flere sideløbende processer er afgørende for at skabe den bevægelse hos borgere og virksomheder, der er nødvendig for at realisere CO₂ reduktionsmålet.
- Vi skal reducere udledning af CO₂ med ca. 34.000 tons fra 2011 til 2020 (ca. 30.000 tons fra 2013) indenfor sektorerne:
  - Boliger
  - Biogas
  - Fjernvarme
  - Virksomheder
  - Landbrug
  - Kommunens drift

Biologisk Mangfoldighed

Den biologiske mangfoldighed er under pres. Arter er truede på deres eksistens, og arternes levesteder forringes.

Indsats

Der er særligt gennemført indsats i medfør af de nationale vand- og naturplaner:

- Der er gennemført en indsats i kommunens NATURA2000 områder, og for særligt beskyttede arter i relation til den internationale naturbeskyttelse. Eksempelsvis er der gennemført en renovering af levestederne for Strandtudse ved Remmerslund. Indsatsen for at realisere Vandplanen har særligt omfattet vandløbsrestaurering og fjernelse af spærringer i vandløbene:
  - 5 spærringer er fjernet i Rohden Å, Skjold Å og Egelund Å.
  - Udlagt gydegrus i Rohden Å, Skjold Å og Egelund Å.
  - 1 rørlagt vandløb er åbnet i Skjold Å.
  - Der er forundersøgt en lang række indsats i henhold til vandplanen.

- Der er løbende arbejdet med grundlaget for at etablere nye vådområder i tilknytning til Gesager Å, Ølsted Å og Smedebækken

Effekt

- Spredningsmulighederne for fisk, smådyr og planter er forbedret i Rohden Å, Skjold Å og Egelund Å. For fisk er der i mindre omfang skabt adgang til nye gydevandløb.
- Naturtilstande er opretholdt ved rydning, bekæmpelse af invasive arter og facilitering af græsning. Bestanden af Strandtudse ved Remmerslund er fortsat ikke fremtidssikret.
-

Udfordring

- Det er fortsat en udfordring at sikre en hensigtsmæssig pleje af eksisterende naturområder, også i de mange områder, der ikke er omfattet af NATURA2000.
- Det er fortsat en udfordring at sikre spredningsmulighederne for fisk, smådyr og planter i vore vandløb, og adgang for fisk til gydevandløb.
- At realisere nye vådområder.
- Samtidig at forbedre det økologiske grundlag for arterne, og at håndtere de ændrede vandforhold forårsaget af bl. a. klimaændringerne.

Rent drikkevand til alle

Vi vil sikre rent drikkevand til alle nu og i fremtiden ved at have fokus på råvaren: fra grundvand til drikkevand samt på forvaltningen af drikkevandet fra boring til forbruger.

Indsats

- Dialog med enkelte vandværker om ændret indvindingsmønster.
- I 2012 har kommunen vedtaget en vandforsyningsplan.
- En række vandværksboringer er nedlagt eller flyttet.
- Kommunens tilsyn med vandværker fokuserer på vandværkernes egne muligheder for at forebygge forurening af drikkevandet.

- Kommunen har i perioden vedtaget to indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse. fem vandværksboringer er flyttet til et Langsigtet Drikkevandsområde.

Effekt

- Alle vandværker har tilstrækkeligt drikkevand hele tiden.
- Indholdet af nitrat i drikkevandet er reduceret på enkelte vandværker.
- Næsten alle husholdninger har mulighed for at blive forsynet med drikkevand fra et alment vandværk.
- Ingen vandværksboring er pt i særlig risiko for forurening.
- Der har i perioden ikke været forurening af drikkevand fra almene vandværker, der har medført lukning af vandforsyningen.
- Flere vandværksboringer er nu lokaliseret i et Langsigtet Drikkevandsområde, hvor grundvandet beskyttes særligt som drikkevandsressource.
-

Udfordring

- Fortsat udvikling af indvindingsmønsteret, så indholdet af nitrat og rester fra sprøjtemidler i drikkevandet reduceres optimalt på alle vandværker.
- At ønsker om tilslutning til alment vandværk altid kan efterkommes.
- Nogle områder i kommunen har begrænsede drikkevandsressourcer. Nogle steder indvindes mere vand end anbefalet. Anbefalingen tilsigter at fastholde en god grundvandskvalitet, samt at sikre tilstrækkeligt vand til vandløb og søer. Der er behov for styrke sammenhængen imellem byudviklingen og drikkevand.
- At ingen vandværksboring er i risiko for lokal forurening.
- At vandværker med et stigende indhold af nitrat i drikkevandet får et stabilt nitrat indhold på et lavt niveau.
- At en række vandværksboringer fortsat er beliggende udenfor de Langsigtede Drikkevandsområder, og dermed udenfor områder hvor grundvandet beskyttes særligt som drikkevandsressource.
- Halvdelen af de ca. 800 enkeltindvindinger af drikkevand har dårlig vandkvalitet.
- At udarbejde indsatsplaner for de resterende områder i kommunen.

Virksomheden Hedensted Kommune

Hedensted Kommune viser vejen til et bæredygtigt samfund. Kommunen går foran – fejer for egen dør, og er parat til at stille samme krav til kommunens borgere og erhvervsliv, som kommunen som virksomhed selv honorerer.

Indsats

- Kommunen har i perioden bygget nye bygninger efter standarder bedre end bygningsreglementets krav, som gælder fra 2010 til 2015. Hensynet til

indeklimaet, og en prioritering af fjernvarme til opvarmning har nogle steder været vigtigere end en stringent anvendelse af Bygningsreglementets skærpede 2015 krav. Det gælder fx børnehaven Tippen i Løsning, indskolingsbygningen i Rask Mølle samt børnehavetilbygningen i Langskov og Barrit.

- Der er iværksat naturpleje på de større sammenhængende kommunale arealer med lysåbne naturtyper.
- Kommunen har startet Hedensted Energi Renovering (HER) 2015-17 med henblik på at reducere energiforbruget, og begrænse CO₂ udledningen.

Effekt

- Det forventes, at der i forhold til kravene i byggelovgivningen vil være et væsentligt lavere energiforbrug i kommunens nye byggerier.
- Effekten af HER vil vise sig i den kommende strategi-periode.

Udfordring

- Med bygningsreglementet fra 2015 vil målet om at bygge bedre end bygningsreglementet kun kunne indfries ved at bygge stort set energineutralt.

Demokratisk deltagelse

Kommunens udvikling bygger på de særlige muligheder, som de enkelte lokalsamfund har. Derfor er det en helt særlig udfordring at aktivere og engagere lokale kræfter i lokal udvikling i respekt for fællesskabet.

Indsats

- Fremtidige vandløbsindsatser er planlagt i dialog med et Vandråd med lokale repræsentanter.
- Indsatsen for rent drikkevand til alle planlægges og gennemføres i dialog og samarbejde med vandværkernes bestyrelser og landbruget.
- Opfølgningen på tilsynet med 49 almene vandværker sker gennem dialog.
- Indsatsen for at omstille varmekonsumet til vedvarende energi planlægges og gennemføres bl. a. i dialog og samarbejde med varmeværkernes bestyrelser.
- Indsatsen for at kystsikre sommerhusområder planlægges og gennemføres i dialog og samarbejde med sommerhusforeningernes bestyrelser.
- Dialog med borgere i den tidlige planfase om Risikostyringsplan for Juelsminde.

- Kommunen har oprettet et Klima- og energiråd bestående af borgere og lokale repræsentanter for foreninger og interesseorganisationer. Rådet rådgiver kommunen i energi- og klima arbejdet.
- Forandringsproces i den kommunale struktur – politisk og administrativt - med fokus på de kommunale kerneopgaver og samskabelse.
- Der etableres i 2016 forsøg med særlige lokalområdekontakter, der skal styrke samarbejdet mellem lokalområder og kommunen.

Effekt

- Bred, overordnet opbakning til indsats for at forbedre miljøet i vandløb.
- Vandværkerne tager ansvar for såvel en hensigtsmæssig grundvandshusholdning som forsyningen med drikkevand til borgerne.
- Fælles strategi for fjernvarmens udvikling forventes godkendt i 2016.
- Hurtig og forholdsvis smertefri proces ved etablering af to digelag med diger til beskyttelse af et stort sommerhusområde ved As Vig.
- Flere foreninger i Juelsminde er engageret i at finde løsninger til beskyttelse af Juelsminde mod oversvømmelser.
- Klima- og Energirådet er nystartet primo 2015, og har allerede rådgivet med væsentlige bidrag til bl. a. handleplanen for Borgmesterpagten.
- Der har været en bred inddragelse af politikere, borgere og medarbejdere i kommunens forandringsproces indtil nu. Forandringerne sker således på et solidt grundlag.

Udfordring

- At erstatte / supplere påbud med dialog i tilsynsarbejdet generelt.
- At fastholde og udbygge borgeres og virksomheders engagement i bæredygtig velfærd og udvikling.
- At finde bæredygtige enkeltløsninger i samarbejde med borgere og virksomheder samtidig med at formelle regler og krav indfries – eller udfordres.
- Kort sagt, at virkeliggøre de gode intentioner på det grundlag, der nu er skabt.

Bilag 2 - Langsigtede Agenda 21 mål

Klima

Arbejdet med klima har to principielle indgange: vi vil sikre os mod de uheldige påvirkninger fra ændrede klimatiske forhold samtidig med, at vi tager lokalt ansvar for at omstille vores forbrug, så påvirkningen af atmosfæren med drivhusgasser nedbringes.

Målet er,

- At klimatilpasse vores byggeri og anlæg, så der ikke opstår behov for drastiske tiltag for at klimasikre bygninger og infrastruktur anlagt i det 21. århundrede.
- At klimatilpasse den blå og grønne infrastruktur, så der i det 21. århundrede ikke opstår behov for yderligere drastiske tiltag for at klimasikre naturområder, der er omfattet af vand- og natur planer.
- At beskytte bymiljøer, bygningsværdier og infrastruktur mod oversvømmelser.
- At udnytte udfordringerne fra klimaforandringerne til at skabe nye naturværdier og nye rekreative muligheder.
- At andelen af fossile brændsler i energiforsyningen nedbringes, så Hedensted Kommune bliver tilnærmelsesvis CO₂ neutral.
- At lokale ressourcer udnyttes optimalt til energiformål.
- At andelen af vedvarende energi i energiforsyningen øges.

Biologisk Mangfoldighed

Den biologiske mangfoldighed er under pres. Arter er truede på deres eksistens, og arternes levesteder forringes.

Målet er,

- At ændrede klimatiske forhold ikke forringer levevilkårene for arter i vores natur.
- At skabe et varieret mikroklima i naturområderne.
- At kvaliteten af arternes levesteder forbedres.
- At arternes reproduktionsmuligheder sikres ved populationer i tilstrækkelig mængde og kvalitet.
- At arternes mulighed for genetisk udveksling med andre populationer sikres gennem gode og varierede naturforhold og økologiske forbindelseslinjer.

Rent drikkevand til alle

Vi vil sikre rent drikkevand til alle nu og i fremtiden ved at have fokus på råvaren: fra grundvand til drikkevand samt på forvaltningen af drikkevandet fra boring til forbruger.

Målet er

- en decentral drikkevandsforsyning, hvor lokalt engagement og ansvar er nøglen til godt og rigeligt drikkevand til alle.
- At alle husholdninger skal have mulighed for at blive forsynet med drikkevand fra et alment vandværk.
- At ingen vandværksboring må være i særlig risiko for forurening.
- At alle vandværksboringer placeres i områder, hvor grundvandet beskyttes særligt som drikkevandsressource.

Virksomheden Hedensted Kommune

Hedensted Kommune viser vejen til et bæredygtigt samfund. Kommunen går foran – fejler for egen dør, og er parat til at stille samme krav til kommunens borgere og erhvervsliv, som kommunen som virksomhed selv honorerer.

Målet er,

- At kommunalt nybyggeri er energimæssigt bedre end lovens krav.
- At kommunale naturområder udgør optimale levesteder for et varieret plante- og dyreliv.
- At spild minimeres i det kommunale forbrug.

Demokratisk deltagelse

Kommunens udvikling bygger på de særlige muligheder, som de enkelte lokalsamfund har. Derfor er det en helt særlig udfordring at aktivere og engagere lokale kræfter i lokal udvikling i respekt for fællesskabet.

Målet er,

- At lokale interessenter bliver aktører.
- At kommunale tilsyn og påbud så vidt muligt erstattes af tilsyn og dialog om lokale løsninger.
- At understøtte lokale fællesskaber, så vi finder lokale løsninger på kommunale, regionale og nationale udfordringer.

Helhedsorienteret udvikling og opgaveløsning (ny)

I Kommunens virke er det hensigten at erstatte resultatmål med målet om at løse fire kerneopgaver - læring, beskæftigelse, social omsorg samt fritid og fællesskab - og dermed bevægelsen for borgeren.

Målet er,

- At det enkelte menneske lærer, så barnet eller den unge bliver klar til uddannelse eller job (Læring).
- At det enkelte menneske kommer i job eller uddannelse sådan, at man kan klare sig selv økonomisk (Beskæftigelse).
- At det enkelte menneske får omsorg, støtte og rådgivning, der gør, at man løbende udvikler sig til at kunne klare sig bedre og mere selv (Social omsorg).
- At det enkelte menneske både bidrager til og bruger fællesskabet og de fælles muligheder, så man selv - og andre mennesker - har et godt liv (Fællesskab og Fritid).

Disse seks fokusområder og de underlagte mål og indsatser er kommunens langsigtede pejlemærker for en mere bæredygtig fremtid i Hedensted Kommune og ud over kommunens grænser.

